

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobců: **a) M. N. D., b) Z. D., c) Sh. D., d) Sa. D.,** všichni zastoupeni Mgr. Faridem Alizeyem, advokátem se sídlem Stodolní 7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 6. 2012, č. j. 32 Az 14/2011 - 100,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobcům na náhradě nákladů řízení částku 8494 Kč do šedesáti (60) dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Farida Alizeye, advokáta.

Odůvodnění:

Žalobce a) podal dne 4. 5. 2010 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Za důvod žádosti označil především obavy o život svůj a také svých rodinných příslušníků. Na území Afghánistánu mu smrt hrozí ze strany Talibanu, neboť členy tohoto hnutí, kterými byl opakovaně unesen, mu bylo řečeno, že jeho otec je komunista a spolupracuje s britskými vojáky. Nadto jednomu z vůdců hnutí Taliban žalobce a) po té, co mu bylo vyhrožováno zabitím, přislíbil za ženu svou sestru; jelikož tento slib nesplnil, nezbylo jemu ani jeho rodinným příslušníkům než utéci. Dne 24. 9. 2010 pak žalobce a) podal žádost o udělení

mezinárodní ochrany jménem žalobkyně b), své dcery Z., narozené dne x na území České republiky.

Žalobkyně c) podala dne 4. 5. 2010 jménem svým a svého nezletilého syna [žalobce d)] žádost o mezinárodní ochranu. Uvedla, že vlast opustili společně s manželem [žalobcem a)] a jeho sestrou v únoru 2010, protože Taliban ohrožoval její rodinu. Její tchán je členem Komunistické strany Afghánistánu a Taliban tvrdí, že je tajným agentem londýnské vlády, což ale není pravda. Příslušníci hnutí Taliban třikrát unesli jejího manžela, i jí vyhrožovali únosem. Ve vesnici vždy udělali sbírku peněz za jeho propuštění. Třetí propuštění manžela bylo podmíněno tím, že provdá svou sestru za jednoho z příslušníků Talibanu, a pokud tak neučiní, bude celá rodina vyvražděna. Rozhodli se proto pro odjezd z vlasti. V případě návratu se žalobkyně c) obává o život svůj a své rodiny kvůli útokům ze strany hnutí Taliban.

Rozhodnutím ze dne 4. 4. 2011, č. j. OAM-172/ZA-06-K03-2010, žalovaný žalobci a) azyl podle § 12, § 13, § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) neudělil a udělil mu doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, a to na dobu 24 měsíců. Stejným způsobem rozhodl žalovaný ve věci žádosti žalobkyně b) (rozhodnutí ze dne 4. 4. 2011, č. j. OAM-338/ZA-11-K03-2010). Rovněž žalobkyni c) a žalobci d) žalovaný rozhodnutím ze dne 4. 4. 2011, č. j. OAM-170/ZA-06-K03-2010, azyl podle § 12, § 13, § 14 zákona o azylu neudělil, avšak udělil jim doplňkovou ochranu dle § 14a zákona o azylu, a to na dobu 24 měsíců.

Žalobci napadli rozhodnutí žalovaného žalobami podanými u Krajského soudu v Hradci Králové. Krajský soud dne 31. 5. 2012 spojil tyto věci ke společnému řízení pod sp. zn. 32 Az 14/2011. Rozsudkem ze dne 7. 6. 2012, č. j. 32 Az 14/2011 – 100, krajský soud rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 4. 2011, č. j. OAM-172/ZA-06-K03-2010, č. j. OAM-338/ZA-11-K03-2010 a č. j. OAM-170/ZA-06-K03-2010, zrušil a věci vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud předně konstatoval, že spojil ke společnému projednání případ žalobce a), jeho manželky a jejich dvou dětí, z nichž jedno se narodilo již na území České republiky, neboť oba manželé vylíčili shodně svůj azylový příběh a uvedli, že jejich potíže v zemi původu s Talibanem nastaly poté, co byl žalobce a) Talibanem třikrát unesen z důvodu dřívější politické a současné pracovní činnosti jeho otce (práce pro britské jednotky působící v Afghánistánu).

Dle krajského soudu žalovaný nesprávně posoudil relevantní skutečnosti. Při posuzování individuálních případů je správní orgán povinen zohlednit, jaká je v zemi původu žadatele úroveň ochrany lidských práv a způsob výkonu státní moci. Právě tato skutečnost je určující pro posouzení, zda důkazní břemeno leží na straně žadatele o udělení mezinárodní ochrany, aby přiměřeně prokázal svá tvrzení, nebo zda důkazní břemeno nese správní orgán, který pak musí uspokojivě vyvrátit veškerá tvrzení žadatele. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, jak tomu jistě je v Afghánistánu, pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze,

a to ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu. Žalobce a) namítal, že žalovaný nesprávně vyhodnotil pronásledování jeho osoby ze strany hnutí Taliban ve smyslu § 2 odst. 8 zákona o azylu, když dospěl k závěru, že se o pronásledování podle tohoto ustanovení nejedná. Žalobci na podporu svých tvrzení předložili v průběhu správního řízení řadu listinných důkazů. V řízení před soudem byl proveden výslech žalobci navržených svědků, a to otce žalobce a) a dalšího obyvatele vesnice, z níž žalobci pocházejí. Těmto svědkům a jejich rodinám byl v zahraničí udělen politický azyl z důvodu pronásledování ze strany hnutí Taliban. Tato svědectví dle názoru krajského soudu potvrzují přiměřenou pravdivost žalobcem a) předneseného azylového příběhu a jeho oprávněné obavy pro případ návratu do země původu. Krajský soud tak konstatoval nesprávné hodnocení důkazů žalovaným ve smyslu § 50 odst. 3 a § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Dle krajského soudu bylo prokázáno, že potíže žalobce a) s hnutím Taliban souvisely s dřívější politickou činností jeho otce a s jeho současnými pracovními aktivitami (práce pro britské vojenské jednotky ISAF v Afghánistánu). V neposlední řadě potíže žalobce a) spočívaly v nedodržení slibu sňatku sestry žalobce a) s jedním z vůdců hnutí Taliban.

Ustanovení § 2 odst. 8 zákona o azylu, ve znění účinném do 31. 12. 2010, je třeba vykládat eurokonformně. Je proto nutné přihlédnout také k čl. 6 směrnice Rady 2004/83/ES o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“ – tato směrnice již byla nahrazena novou kvalifikační směrnicí - směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany, u níž však lhůta k její transpozici do právních řádů členských zemí vyprší až dne 21. 12. 2013 – pozn. NSS). Čl. 6 kvalifikační směrnice stanoví, kdo patří mezi původce pronásledování nebo vážné újmy (s účinností od 1. 1. 2011 danou otázku v souladu s kvalifikační směrnicí upravuje novelizované znění § 2 odst. 9 zákona o azylu). Podle čl. 10 odst. 2 kvalifikační směrnice přitom není při posuzování otázky, zda má žadatel odůvodněnou obavu z pronásledování, důležité, zda žadatel skutečně má rasové, náboženské, národnostní, sociální nebo politické charakteristické rysy, které vedou k pronásledování, jestliže původce pronásledování tyto rysy žadateli připisuje. V tomto smyslu judikoval i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 - 67, publikovaném pod č. 1713/2008 Sb. NSS. V projednávaném případě dle krajského soudu příslušníci Talibanu žalobci a) vytýkali a připisovali politickou činnost jeho otce.

Obavy žalobce a) z pronásledování je třeba dle krajského soudu mít za odůvodněné, neboť poměry panující v zemi původu žalobců jsou takové, že státní moc není ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice schopna před původcem pronásledování (hnutím Taliban) ochránit. Žalobce a) se obrátil se žádostí o ochranu na starostu dané oblasti. Pomoc mu však nebyla poskytnuta a dokonce mu bylo vyhrožováno. Žalovaný v

odůvodnění rozhodnutí ve věci žalobce a) označil takový postup za nedostatečný, zároveň ale připouští, že možnost nalezení účinné ochrany lze považovat za velmi omezenou a ztíženou. Žalovaný tuto skutečnost zohlednil pouze ve vztahu k udělení doplňkové ochrany, avšak dle krajského soudu je třeba tuto skutečnost posoudit i ve vztahu k samotnému § 2 odst. 8 zákona o azylu ve světle již uvedeného eurokonformního výkladu. Z toho pro nynější případ vyplývá, že pokud byli příslušníci Talibanu vyhodnoceni jako možní původci vážné újmy, byli rovněž možnými původci pronásledování. Žalovaný totiž v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že nelze s naprostou jistotou vyloučit ani možnost nelidského či ponižujícího zacházení ze strany ozbrojených protivládních skupin vzhledem k činnosti otce žalobce a), který se podílel na výcviku britských vojáků jednotek ISAF. Dále je třeba v souladu s čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice zohlednit, že žalobce a) již dříve pronásledován byl, tedy přihlédnout k tomu, že jeho obavy jsou zřejmě důvodné, pokud nebude prokázáno, že se pronásledování již nebude opakovat. Přinejmenším Informace UNHCR ze dne dne 17. 12. 2010 závěr o tom, že žalobci a) již pronásledování nehrozí, nepotvrzuje. Krajský soud rovněž dodal, že ač na str. 7 rozhodnutí ve věci žalobce a) a na str. 4 rozhodnutí ve věci žalobkyně c) jsou citovány použité informace o zemi původu, ve správních spisech se nachází toliko zmiňovaná Informace UNHCR ze dne 17. 12. 2010 a ta odůvodněné obavy žalobců pro případ návratu nevylučuje. V tomto směru krajský soud shledal nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného.

Krajský soud uzavřel, že pronásledování žalobce a) ze strany hnutí Taliban nelze vyloučit. Ve shodě s žalobními námitkami shledal udělenou doplňkovou ochranu nedostatečnou. Pokud jde o žalobkyni c) a nezletilé žalobce b) a d), jejich potíže se odvíjely od potíží žalobce a), kterého následovali. Na výsledcích řízení ve věci žalobce a) pak bude záviset rovněž případné rozhodnutí dle § 13 zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že rozhodování o těchto otázkách je svěřeno ze zákona žalovanému, na jeho rozhodnutí ve věci žalobce a) je proto závislé i rozhodnutí ve věcech manželky a dětí žalobce a). Krajský soud proto žalobou napadená rozhodnutí pro nezákonnost a vady řízení zrušil a věci vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm je žalovaný povinen komplexně zhodnotit veškerá tvrzení žalobců a zejména tvrzení žalobce a), dále jím předložené důkazy spolu s důkazy provedenými v řízení před krajským soudem a doplnit a aktualizovat podkladové zprávy o zemi původu žalobců.

Žalovaný (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, kterou opřel o důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Stěžovatel namítá, že v průběhu správního řízení o udělení mezinárodní ochrany žalobce a), ani jeho rodinní příslušníci, odvozující svůj azylový příběh od něho, neprokázali, z jakého důvodu by se politické a jiné aktivity otce žalobce a) měly dotýkat i jich samotných. Z protokolu o pohovoru ze dne 17. 6. 2010 naopak vyplývá, že otec žalobce a) opustil Afghánistán již před 12 lety, žalobce a) nebyl nikterak politicky činný a údajní únosci z řad Talibanu přijali jeho vysvětlení, že otcovy aktivity se ho netýkají. Následný nátlak ze strany ozbrojenců pak nebyl veden z politických důvodů, ale kvůli soukromým zájmům velitele jedné skupiny, který chtěl za ženu sestru žalobce a). Pokud krajský soud ve svém rozsudku tvrdí, že příslušníci Talibanu připisovali žalobci a) politickou činnost jeho otce, jedná se o tvrzení, které nevyplývá z obsahu spisu a je s ním v rozporu.

Dle stěžovatele krajský soud nepostupoval v souladu se zásadou azylového práva spočívající v nutnosti vyčerpat vnitrostátní prostředky ochrany v domovském státě před podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Na této podmínce je nutné trvat tím spíše, pokud se jedná o problémy se soukromými subjekty, nikoliv se státními orgány. Žalobce a) se obrátil pouze na starostu města a jinak státní orgány Afghánistánu o pomoc nepožádal. S ohledem na skutečnost, že žalobce a) nevyčerpal veškeré dostupné možnosti vnitrostátní ochrany, nebylo možno v jeho případě tvrdit, že by mu státní orgány nebyly ochotny či schopny poskytnout pomoc proti činnosti třetích osob. Krajský soud také nezohlednil, že žalobce a) měl možnost obrátit se s žádostí o pomoc na mezinárodní jednotky působící v Afghánistánu. S přihlédnutím k okolnostem případu, např. k tomu, že žalobce a) při pohovoru výslovně uvedl, že opakovaně byl ozbrojenci Talibanu zadržen kvůli své součinnosti s britskými vojáky ISAF, jimž tlumočil při prohledávání vesnice, měl požádat o poskytnutí pomoci tuto část mezinárodních sil, a to tím spíše, že jeho otec je britský občan a pracuje pro britskou armádu působící v Afghánistánu.

Stěžovatel též uvedl, že s ohledem na adekvátně udělenou formu mezinárodní ochrany, tj. doplňkovou ochranu, mohou žalobci pobývat na území ČR a ochrana znemožňující nucený návrat do domovské země je jim poskytnuta. Závěry krajského soudu, že žalobce a) již byl pronásledován, nevycházejí z obsahu spisu a jedná se jen o přisvědčení jeho tvrzením, která nelze z azylového pohledu pokládat za důvodná. Rovněž není možné bez dalšího tvrdit, jak to činí krajský soud, že pokud byli příslušníci Talibanu vyhodnoceni jako možní původci vážné újmy, jsou i možnými původci pronásledování. Navíc nátlak soukromých osob dovolávajících se uzavření sňatku se sestrou žalobce a) nepřestavuje důvod podřaditelný pod § 12 zákona o azylu; zejména ale nejde o azylově relevantní případ kvůli nevyčerpání prostředků vnitrostátní ochrany.

Dle názoru stěžovatele krajský soud nevycházel ze zjištěného stavu věci a pro jeho závěry nelze nalézt oporu ve spisu. Je přitom třeba vzít v potaz nevěrohodnost žalobce a), který nejprve uvedl, že v zemi původu nebyl politicky aktivní, a až v žalobě zmínil, že byl členem stejné politické strany jako jeho otec. Tuto skutečnost krajský soud opomenul a nijak se s ní nevypořádal. Pokud žalobce a) nedostál své povinnosti uvádět pravdivé a úplné informace, musí mu být tato skutečnost přičítána k tíži a má dopad na věrohodnost jeho příběhu i jeho osoby. Krajský soud však nepostupoval v souladu s § 77 odst. 2 s. ř. s. a důkazy nehodnotil jednotlivě ani v jejich souhrnu. K několika zásadním důkazům se vůbec nevyjádřil a nezohlednil ani argumentaci stran k dané věci, přestože stěžovatel nevěrohodnost žalobcových nových tvrzení a gradaci jeho azylového případu namítal. Rozsudek krajského soudu je proto nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. Krajský soud se zabýval pouze několika selektivně vybranými tvrzeními, která navíc byla v průběhu správního řízení vyvrácena jako nedůvodná. Krajský soud opomenul důležitý fakt, že žalobci přicestovali na území České republiky na základě platných cestovních pasů Pákistánu. Zjištěný stav věci krajský soud nahradil vlastními subjektivními hodnotícími soudy.

Žalobci ve vyjádření ke kasační stížnosti vyslovili souhlas se závěry krajského soudu a upozornili na to, že stěžovatel nevzal v úvahu všeobecně známou situaci v Afghánistánu a utrpení místního obyvatelstva. Poukázali také na ke kasační stížnosti přiložené vyjádření

předsedy bezpečnostních orgánů provincie Helmand, sepsané v jazyce pašto a v perštině, jehož obsahem je dle žalobců vyjádření, že žalobci budou v případě jejich návratu do Afghánistánu pronásledováni a zabíjeni; podobný případ je již znám. Žalobci zopakovali svá dřívější tvrzení a navrhli, aby zdejší soud kasační stížnosti nevyhověl.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a jedná za něj pověřená zaměstnankyně, která má vysokoškolské právnické vzdělání, jež je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

Podmínky pro přijatelnost kasační stížnosti podané žalovaným Ministerstvem vnitra Nejvyšší správní soud vymezil v rozsudku ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006 - 59, publikovaném pod č. 1143/2007 Sb. NSS. V něm dospěl k závěru, že kasační stížnost může být ve smyslu § 104a s. ř. s. přijatelná i v případě, že je podána Ministerstvem vnitra z důvodu zásadního pochybení krajského soudu, které bude spočívat v tom, že krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva, případně že nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu. Přijatelnost by byla konstatována bez ohledu na to, že by takovým pochybením krajský soud zásadně nemohl zasáhnout do hmotně právního postavení stěžovatele (Ministerstva vnitra).

Nejvyšší správní soud s ohledem na uvedené shledal kasační stížnost přijatelnou, neboť stěžovatel namítá, že krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného i procesního práva a že nerespektoval ustálenou soudní judikaturu, přičemž vypořádání těchto námitek vyžaduje v daném případě věcné posouzení Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud tedy posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel především namítá, že nebylo prokázáno tvrzení, že se politické či jiné aktivity otce žalobce a) dotýkají žalobců, přičemž tento závěr krajského soudu má být v rozporu s obsahem správního spisu. Tento názor stěžovatele však Nejvyšší správní soud nesdílí.

V této souvislosti lze v obecné rovině zmínit otázku rozložení důkazního břemene v řízení o mezinárodní ochraně, jak ji ostatně ve svém rozsudku připomněl i krajský soud. Řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007 - 64; ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89; a ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, všechny dostupné na www.nssoud.cz), že jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování či vážné újmy do budoucna), a tím, že nesprávné rozhodnutí má pro žadatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu.

Pokud jde o břemeno tvrzení v řízení o mezinárodní ochraně, to stíhá primárně žadatele. Nejvyšší správní soud ve zmiňovaném rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, konstatoval: „*Je nesporné, že pokud by stěžovatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít, k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat .... V případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele.*“

Pokud jde o břemeno důkazní, to je již výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného (nyní stěžovatele). Prokazovat jednotlivá svá tvrzení je povinen, pokud je to možné, žadatel, nicméně žalovaný je povinen zjistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu v nejvyšší možné míře vše, co je nezbytné pro její posouzení, včetně obstarání důkazů, které vyvracejí či zpochybňují tvrzení žadatele, jakož i těch, které je podporují. V mnoha případech však musí žalovaný i přesto rozhodovat za důkazní nouze, neboť ani žadatel ani žalovaný nejsou schopni doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k vylíčenému azylovému

příběhu podle výpovědi žadatele skutečně došlo. Právě taková situace nastala v projednávané věci v souvislosti s tvrzením žalobce a), že mu představiteli hnutí Taliban byly připisovány aktivity jeho otce.

K daným otázkám se zdejší soud již opakovaně vyjádřil. Například v rozsudku ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 - 89, publikovaném pod č. 1095/2007 Sb. NSS, judikoval: „*Uvede-li žadatel o udělení azylu v průběhu správního řízení skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu.*“ Ministerstvo vnitra tak ve věcech mezinárodní ochrany nese odpovědnost mj. za náležité zjištění reálií o zemi původu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 - 58, www.nssoud.cz). V této souvislosti lze také poznamenat, že byla důvodná výtka krajského soudu týkající se skutečnosti, že stěžovatel v žalobou napadených rozhodnutích odkazoval na různé materiály, z nichž vycházel, přičemž správní spisy z takto uváděných podkladů obsahují pouze Informaci UNHCR ze dne 17. 12. 2010. Již z tohoto zjištění vyplývá alespoň částečná nepřezkoumatelnost rozhodnutí stěžovatele, která tak nemají dostatečnou oporu ve správním spisu.

Ohledně věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu Nejvyšší správní soud odkazuje rovněž na svůj rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 – 57, www.nssoud.cz, v němž uvádí, že „*není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (viz např. již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007 - 64). V také již citovaném rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, pak Nejvyšší správní soud dodal: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.*“

Specifikem řízení ve věcech mezinárodní ochrany je rovněž zásada, že při splnění daných podmínek se uplatňuje pravidlo „v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“ (*benefit of doubt*). Tento závěr potvrdil i Nejvyšší správní soud v již uvedeném rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89: „*Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že*

tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl.“

Právě v tomto kontextu je třeba hodnotit žádosti žalobců o udělení mezinárodní ochrany (formou azylu) a jejich výpovědi. Stěžovatel tak nevyvrátil, že potíže žalobců souvisely s politickými aktivitami otce žalobce a) za bývalého režimu. V tomto smyslu krajský soud správně odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 – 67, publikovaný pod č. 1713/2008 Sb. NSS, dle něhož za předpokladu, že původci pronásledování žadateli o mezinárodní ochranu jeho politické přesvědčení připisují, není pro účely posouzení spojitosti mezi pronásledováním a azylově relevantními důvody ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, vykládaného v souladu s čl. 10 odst. 2 kvalifikační směrnice, rozhodné, zda žadatel politické názory, pro které je pronásledován nebo pro které mu pronásledování hrozí, skutečně zastává.

Z hlediska souvislosti s taxativním výčtem azylově relevantních důvodů pronásledování dle § 12 písm. b) zákona o azylu je třeba vzít v potaz také závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 8. 2012, č. j. 5 Azs 1/2012 – 47, www.nssoud.cz, ohledně možného důvodu pronásledování zakládajícího se na příslušnosti k určité sociální skupině „*přívrženců či představitelů bývalého režimu*“ a jejich nejbližších rodinných příslušníků. V nynějším případě navíc k této skutečnosti přistupuje spolupráce žalobcova otce s jednotkami ISAF, kvůli které měli představitelé hnutí Taliban žalobce a) a jeho rodinu rovněž ohrožovat. Opět je rozhodné, zda jsou žadatelé o mezinárodní ochranu takto vnímáni ze strany původců pronásledování. Ve zmiňovaném rozsudku ze dne 2. 8. 2012, č. j. 5 Azs 1/2012 – 47, jakkoli posuzoval situaci v Iráku, a nikoliv v Afghánistánu, zdejší soud k otázce hodnocení příslušnosti k vymezené sociální skupině přidružil zvažování náboženského vyznání daných osob, přičemž v nynějším případě nebylo možné nechat zcela bez povšimnutí ani tvrzení žalobce a), že mu ze strany Talibanu bylo vyčítáno bezvěrectví, přičemž relevantnost tohoto tvrzení potvrdil při své výpovědi před krajským soudem i otec žalobce a).

Z uvedeného tak plyne, že není opodstatněný závěr stěžovatele o tom, že k nátlaku na žalobce a) a jeho rodinu docházelo nikoli z azylově relevantních důvodů, ale výlučně kvůli „soukromým zájmům“ jednoho z velitelů Talibanu ústících v nucení k uzavření sňatku se sestrou žalobce a). V této souvislosti zdejší soud připomíná, že v rozsudku ze dne 7. 6. 2012, č. j. 32 Az 16/2011 - 64, krajský soud shledal v případě sestry žalobce a) udělenou doplňkovou ochranu nedostatečnou a rozhodnutí stěžovatele zrušil, jelikož byl toho názoru, že nucení k uzavření sňatku lze považovat za pronásledování z azylově relevantního důvodu; odkázal přitom na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2011, č. j. 6 Azs 36/2010 - 274, publikovaný pod č. 2290/2011 Sb. NSS. V tomto rozhodnutí zdejší soud převzal názor Výboru pro migraci, uprchlíky a demografii Rady Evropy, vyjádřený v rezoluci č. 1765 (2010) o žádostech o azyl založených na příslušnosti k pohlaví ze dne 8. 10. 2010, kde byl nucený sňatek uveden jako příklad formy pronásledování založeného na příslušnosti k pohlaví [tedy jako relevantní důvod z hlediska § 12 písm. b) zákona o azylu]. Tento důvod pronásledování se sice primárně týká sestry žalobce a), avšak odvozeně i žalobců v této věci. Je také třeba poznamenat, že kasační stížnost žalovaného proti rozsudku krajského soudu ze dne 7. 6. 2012, č. j. 32 Az 16/2011 –

64, byla zdejším soudem odmítnuta pro opožděnost (viz usnesení ze dne 30. 8. 2012, č. j. 5 Azs 13/2012 – 44, www.nssoud.cz).

Neobstojí rovněž stížní námitka, dle níž krajský soud nesprávně vyhodnotil, do jaké míry žalobci vyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy. Žádost o pomoc, s níž se žalobce a) obrátil *„pouze“* na místního starostu, nepovažoval stěžovatel za dostatečnou, a to zejména za situace, kdy se jednalo o nátlak ze strany „soukromých subjektů“. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že již např. ve svém rozsudku ze dne 31. 10. 2008, č. j. 5 Azs 50/2008 – 62, www.nssoud.cz, konstatoval, že ani v případě, kdy je původcem vážné újmy (a obdobně to platí v případě pronásledování) výlučně nestátní subjekt, nemusí se žadatel o mezinárodní ochranu vždy obrátit na poskytovatele ochrany zakotvené v čl. 7 odst. 1 kvalifikační směrnice. Pokud je zjevné, že orgány v zemi původu nejsou schopny či ochotny poskytnout účinnou ochranu před vážnou újmou (pronásledováním) způsobenou nestátními subjekty, nelze po žadateli požadovat, aby se na tyto orgány či jiné subjekty obracel. Žalobce a) přitom ve smyslu citovaného rozsudku uvedl vážné důvody, proč se na místní státní či samosprávné orgány neobracel opakovaně (výhrůžka starosty, že sám bude stíhán jako talibanec). V kontextu situace v zemi původu, jak vyplývá i z Informace UNHCR ze dne 17. 12. 2010, hrozí riziko špatného zacházení ze strany afghánských úřadů i civilistům podezřívaným ze spolupráce či podpory ozbrojených protivládních skupin. Naopak nebezpečí ze strany protivládních skupin pak hrozí osobám spojovaným s ISAF, popř. s afghánskou vládou, a to zejména v oblastech, ve kterých působí nebo které mají pod kontrolou ozbrojené protivládní skupiny; tam spadá i oblast, z níž žalobci pocházejí a nad níž státní (vládní) moc zjevně nemá ani za podpory mezinárodních vojenských sil dostatečnou mocenskou kontrolu. V této souvislosti a za zhoršující se bezpečností situace v Afghánistánu a posilování vlivu Talibanu na celém jeho území, které připouští sám stěžovatel (viz dále), se navíc nabízí otázka, zda vůbec lze ještě hnutí Taliban a jeho mocenskou strukturu považovat za výlučně soukromého původce pronásledování či vážné újmy, nebo zda se již opět nejedná o *„stranu nebo organizaci ovládající stát nebo podstatnou část jeho území“* ve smyslu § 2 odst. 8, resp. nyní § 2 odst. 9 zákona o azylu, kterou tento zákon staví na roveň státní moci.

Žádnou z těchto otázek se ve svých rozhodnutích stěžovatel dostatečně nezabýval a jeho paušálně vznesené nároky na žalobce lze považovat za nereálné (to se týká i obecných úvah o možnostech vnitřního přesídlení). V této souvislosti nelze nezmínit ani absurdní závěr stěžovatele [týkající se slibů vynucených na žalobci a) a jeho rodině], když v rozhodnutí ve věci žalobce a) uvedl, že *„má rovněž velkou pochybnost o platnosti slibu – záruky, která byla učiněna pod nátlakem, či přímo s pomocí výhrůžky smrti“*. Z čeho, podle jakých právních či jiných pravidel, stěžovatel dovozoval tuto „neplatnost“ a jaký význam by měla z hlediska možné ochrany žalobců před pronásledováním ze strany Talibanu či jiných subjektů, již stěžovatel ve svém rozhodnutí nesdělil.

Pokud stěžovatel namítá, že žalobce a) nepožádal o pomoc britské jednotky ISAF a že se s touto otázkou krajský soud nedostatečně vypořádal, je třeba uvést, že sám stěžovatel se v žalobami napadených rozhodnutích touto otázkou zabýval jen povrchně. Jak vyplývá z rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. března 2010, *Salahadin Abdulla a další,* C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, Sb. rozh. s. I-1493, bodů 70 a

75, čl. 7 odst. 1 kvalifikační směrnice nebrání tomu, aby ochrana před pronásledováním byla zajištěna prostřednictvím mezinárodních organizací, a to i prostřednictvím mnohonárodnostních sil umístěných na území třetí země, nicméně i v tomto případě je nutno zkoumat, zda takový poskytovatel ochrany je schopen učinit, případně i ve spolupráci s jinými subjekty, přiměřené kroky k zabránění pronásledování, mimo jiné zavedením účinného systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování, a zda žadatel o mezinárodní ochranu bude mít k této ochraně přístup (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2009, č. j. 2 Azs 13/2009 - 60, www.nssoud.cz). Z Informace UNHCR ze dne 17. 12. 2010 ovšem vyplývá, že v zemi nepanuje důvěra v to, že mezinárodní jednotky jsou schopny bezpečnost zajistit. V každém případě platí, že se měl stěžovatel danou otázkou, pokud ji považoval za důvod pro odepření mezinárodní ochrany formou azylu, zabývat mnohem podrobněji.

Nejvyšší správní soud rovněž uvádí, že souhlasí se závěrem krajského soudu, že samotnou stěžovatelem konstatovanou ztíženou možnost účinné ochrany („*možnost nalezení účinné ochrany lze ... považovat za velmi omezenou a ztíženou*“) je třeba posoudit nejen ve vztahu k hrozící vážné újmě, ale rovněž ve vztahu k pronásledování, k němuž, jak známo, navíc postačuje nižší intenzita příkoří (byť působeného z azylově relevantních důvodů), než je tomu u vážné újmy. Lze přitom zmínit, že v této souvislosti sám stěžovatel v žalobami napadených rozhodnutích uvedl, že v Afghánistánu došlo ke zhoršení bezpečnostní situace, a dokonce i v provincii Kábul (tj. v okolí hlavního města) se přítomnost Talibanu zvyšuje a rozšiřuje, a že nelze vyloučit „*možnost nelidského či ponižujícího zacházení ze strany ozbrojených protivládních skupin vzhledem k činnosti otce žadatele, který se podílel na výcviku britských vojáků jednotek ISAF*“.

Jakkoli tedy stěžovatel odůvodnil udělení doplňkové ochrany žalobcům rovněž jinými skutečnostmi, především celkovou bezpečnostní situací v Afghánistánu, kde podle stěžovatele dochází k vnitřnímu ozbrojenému konfliktu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, nelze přehlédnout, že skutečné nebezpečí vážné újmy, která hrozí konkrétně žalobcům (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 17. února 2009, *Elgafaji,* C-465/07, Sb. rozh. s. I-921 a navazující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2009, č. j. 5 Azs 28/2008 - 68, publikovaný pod č. 1840/2009 Sb. NSS), stěžovatel „individualizoval“ právě poukazem na možnost příkoří ze strany Talibanu, která pro žalobce vyplývá z jejich vlastní výpovědi. V otázce vážné újmy a tedy i důvodů pro udělení doplňkové ochrany tak stěžovatel nepoužil proti žalobcům tytéž argumenty nevyčerpání vnitrostátních prostředků ochrany či možnosti vnitřního přesídlení, jak to učinil v případě pronásledování z azylově relevantních důvodů. Krajský soud tedy zcela oprávněně spatřuje v odůvodněních rozhodnutí stěžovatele logický rozpor.

Ve světle uvedených skutečností nepovažuje Nejvyšší správní soud za důvodné ani zbývající námitky stěžovatele. Jistý rozpor ve výpovědi žalobce a) ohledně jeho politické angažovanosti - resp. skutečnost, že žalobce a) ve správním řízení zamlčel, že byl v zemi původu, stejně jako jeho otec, členem Národní strany, jak žalobce a) uvedl v řízení před krajským soudem, přičemž vysvětlil důvody, které ho k tomuto postupu vedly - nemají rozhodující význam ani z hlediska prvotního azylového příběhu, ani z hlediska azylových důvodů. Tento dílčí rozpor rovněž nevedl k podstatnému znevěrohodnění výpovědi žalobce a), přičemž celkovou věrohodnost podaného azylového příběhu krajský

soud hodnotil komplexně i v závislosti na provedených výsleších svědků. Jaký význam má pro posouzení žádostí žalobců skutečnost, že do České republiky přicestovali na základě cestovních dokladů Pákistánu, stěžovatel nijak nevysvětlil.

Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji na základě § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k uvedenému postupu Nejvyšší správní soud nepořizoval překlad listin, jež mají obsahovat vyjádření předsedy bezpečnostních orgánů provincie Helmand, ani neprováděl dokazování těmito listinami připojenými ke kasační stížnosti a nemohl se tedy ani zabývat jejich obsahem. Tento důkaz bude muset hodnotit stěžovatel, předloží-li ho žalobci v průběhu dalšího správního řízení, a to vedle jiných důkazů, které si za účelem posouzení nastíněných otázek stěžovatel obstará.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobci měli v řízení o kasační stížnosti úspěch, mají tedy vůči stěžovateli nárok na náhradu nákladů, které v tomto řízení důvodně vynaložili. Výše této náhrady odpovídá nákladům právního zastoupení spočívajícím v odměně advokáta za 1 úkon právní služby, tj. vyjádření ke kasační stížnosti [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. 12. 2012]. Vzhledem k tomu, že se v daném řízení jednalo o společné zastoupení 4 osob, vypočte se celková odměna za toto zastupování v souladu s § 12 odst. 4 advokátního tarifu jako čtyřnásobek 80 % z částky 2100 Kč, tj. celkem 6720 Kč. Dále soud zahrnul mezi náklady řízení paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a náhradu za daň z přidané hodnoty (21 %) ve výši 1474 Kč. Celkem tedy přiznal Nejvyšší správní soud žalobcům na náhradě nákladů řízení částku 8494 Kč. Žalobci uplatňovali rovněž náhradu nákladů řízení za úkon právního zastoupení, jenž měl spočívat v převzetí a přípravě jejich zastoupení; k tomu však došlo již v řízení před krajským soudem, přičemž náhrada nákladů za toto řízení již byla krajským soudem žalobcům přiznána.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 14. listopadu 2013

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D.
předsedkyně senátu